

Za časů, kdy se nosily krinolíny a klobouky s krajkami, žil v americkém městě Baltimoru básník. Žil jako žijí všichni dobří chlapíci. Pracoval, věřil, že se má svět řídit ušlechtilými zásadami, byl stálý v lásce a prudký, pokud šlo o polibky. Jeho milenka se jmenovala Lenora. Táhlo jí na dvacátý rok, když se znenadání (právě týden před svými narozeninami) rozstonala. Za několik hodin byla na smrt a básník si nevěděl jiné rady, než povolat k nemocné lékaře. Když se to stalo, přišli do jeho domu čtyři staří lišáci. Prvý byl bradatý, druhý čepičatý, třetí podšitý a všichni dohromady připomínali podobu těch prohnaných mastičkářů, kterou jste uvyklí vídat na starých rytinkách. Rozumí se, že nikdo z nich neměl, jak se ukáže, za groš svědomí. Šlo jim o všechno možné, jen ne o boj se smrtí. Naopak, zdá se, že stáli na její straně, neboť když měli podati lék, vytasil se nejstarší s jakýmsi ničemným dryákem, otevřel Lenore zaťaté zoubky a násilím jí vpravil do úst tři krůpěje jedu. Sotva je Lenora pozřela, upadla do mdlob, které se podobaly smrti. Nedýchala, její ústa nabyla sinavé barvy a srdce v hloubi nádherných prsou se sotva zachvívalo.

„Skoro bych řekl,“ pravil bezectný lékař, „že je jí lépe než kdykoliv předtím. Nikdy nebyla tak tichoučká, nikdy nevbuzovala tolik lásky jako teď.“

Nešťastný básník byl bez sebe bolestí, ale když zaslechl ten výsměšný tlach, měl věru co dělat, aby nevytloukl své pomocníky ze dveří.

„Vy sloto,“ křičel, házeje za nimi klobouky, které zapomněli u lože nemocné, „táhněte mi k šípku, ať vás už nikdy nevidím!“

„Se mi zdá,“ odpověděl první z lékařů, „že se chcete zničit, pane! Se mi zdá, že vám už pranic nezáleží ani na té

holčici! Neviděl jste snad, že trpěla? A nevidíte, že nás je víc, ale vy že jste sám?“

Skončiv, zvedl mastičkář svůj klobouk, švihl jím několi-krát o koleno, aby jej zbavil prachu, a když si narovnal hřbet, táhl s ostatními o dům dál.

Nešťastný básník poctil své hosty ještě nějakým slovíčkem na rozloučenou, potom přirazil veřej a vrátil se k Lenoře. Bděl nad ní, nařikal, a tak je v pláči zastihl večer. Pozdní hodina odpovídala úderu zvonu a jeho hlas obcházel kolem přívritu lampy. Tu se přiblížila tajemná noc. Básník naslouchal. Čelo v dlani, hleděl přitom na sochu bohyně moudrosti Pallas Athény a opět na stín chvějící se s mihotáním světla a opět do tváře své polomrtvé milenky. Sžírán žalem snil s otevřenýma očima a tu se mu zdálo, že slyší lehounké klepání na okno. Skla řinčela, ale tak tiše, že se zvuk podobal jen letu mušky. Tu básník otevřel okno. Vzápětí vlétl do svět-nice havran. Černý pták s obroušenými křídly a s okrouhlý-ma očima podobal se spíše přízraku než tvorů božímu. Létal sem a tam, nevěda, kde by měl spočinouti, a po mnoha tře-petání snesl se na Athéninu sochu. Uhnízdil se jí na hlavě a zvednův olýsalý krk a otevřev sprostý zoban jal se krákati: „Už víckrát ne! Už víckrát ne!“

Noc propůjčovala mu hrůzu, zmar skytl mu svůj děs a socha Athénina sloužila za sloup jeho nohám. Stál vysoko, jeho dráp klouzal po bělostném těle Athénině, spuštěné křídlo krylo jí tvář a tak se zdálo, že ten posel bojíšť, že ten hřbi-tovní pták je vyvýšen nad moudrost a že jeho hlas vládne noci.

„Už víckrát ne! Už víckrát ne!“

Básník měl naplněno ucho tím skřehotáním a jeho duše se bála. Slyšel údery křídel, slyšel zvuk, který vzrůstal v nesmírné burácení letek, a zdálo se mu, že všechna krkavčí havěť, které narostl zobák, opakuje za svým havranem: „Už víckrát ne!“

Beznaděj podobala se věčnosti.

Ale v lidská srdce je vkleta síla, jež je mocnější než každá moc. Někdy se nazývá jménem lásky, jindy pak jménem víry a je sám život. Je samo trvání, je jádérko, jež stále klíčí.

A tak zatímco havran opakoval potřetí svou děsnou průpo-vídku, vzrůstala v básníkově srdci ta slavná setba života. Cítil,

jak mohutní. Zřel opadávati přival hrůzy, zřel cípek šátku zachvívati se dechem Lenořiným, zřel neproměnný úsměv Pallas Athény, zřel lásku, jež neumírá, a bouřná vůle pohnula jeho údy. Tu se havran vznesl se sochy a vzdaloval se těžkým letem.